

- Ну, а як же примірно по німецьки буде горілка і сало? – спрашиває Забила, завжди говоривший по-українськи. Майор не задумавшись відповів:

- "Горилка льдвонь, а сало – шпек". Ну добре, спрашиває Забила, а як же ці слова по французьки?

- "Мальность разницы", – відповів хоробрий майор.

Раз в дорозі Забила заїхав в шинок, де застав не то попадью, не то дячиху, словом якую-то жінчину. Конечно, по обыкновенію, Забила тот час вступив в разговор, начал шутить. Словом завели знакомство. Вот жінчина и предлагает Забиле выпить водки. Забила претворился непьющим и отказался. Но жінчина была наблюдательной и не поверила ему. Забила стал ее уверять, но она відповіла йому: "Із роду віку не повіру, щоб оце така пика да не пила горілки!"

*Институт рукопису НБУ,
ф. 170, №523.*

І.Франко

Поезії Віктора Забіли

Віктор Олександрович Забіла належить, з огляду на свою поетичну творчість, до старшої, передшевченківської доби в розвою нашого письменства, хоча декому й здавалося, що його поезії навіяні потроху Шевченковою музою. Його літературна фізіономія, коли вірити споминам про нього М.Глінки (Записки М.Н.Глинки, "Русская старина", 1870, т. II, стор. 278–279), була усталена і сформована вже в 1838 р., вже тоді він у тім кружку лівобережної української шляхти, що групувався довкола дому Гр.Ст.Тарновського та історика М.А.Маркевича, мав славу "малоросійського поета": Глінка залюбки підкладав його вірші під свої музикальні композиції. З того ж часу походить його портрет, нарисований Шевченковим товаришем, художником Штернбергом, що зберігається тепер у Імп. Публічний бібліотеці в Петербурзі.

Забілі судилася ще в більшій мірі та сама доля, як і всім майже членам тої плеяди передшевченківських наших поетів, на якій чолі стоять Макаровський та Александров і до якої належать Чужбинський, Писаревський, Метлинський та інші поети "Ластівки" та "Южного русского сборника"; слава Шевченка та серйозне розуміння задач і суті українства, висунені Кирило-Методієвим братством у половині 40-х років, притьмили їх і зневірили їх у власні сили. Перед ними відкривався новий світ думок, пісень та змагань; вони не чули себе підготованими йти тою новою

дорогою, а рівночасно зрозуміли, що йти старою дорогою, до якої звикли і на якій, може, зразу надіялися якихось успіхів, тепер нема ніякого смислу. І вони якось так зав'яли на пні, закинули перо, або коли й писали дещо, то для себе, щоб дати вихід тим неясним поривам, які порушилися в їх душах, але з тою сумною певністю, що те, що ворушиться в них, не зворушить нікого іншого. Власне, найздібніші і найталановитіші з тих поетів старшої генерації, – а до них, без сумніву, належить Забіла, – мусили відчувати се найсильніше і коли недогадливі рифмачі вроді Кореницького, Карпенків та Шишацького-Іліча ще й далі, в 50-х роках, пруть свої вірші в друк і піддержують ілюзію, буцімто й вони працюють для українського письменства. Забіла, надрукувавши дещо зі своїх віршів у Гребінчиній "Ластівці" 1841 р., відтоді мовчить аж до смерті (1869 р.) і лишає свою письменську спадщину без ніякої уваги на каприз припадку, який з такими легатами звичайно поводить ся по-мачушиному.

Те, що ми досі знаємо про В.Забілу, завдячуємо старанності та щасливій руці проф. Петрова, який не лише зібрав із розкиданих та принагідних згадок сучасників усе, що знаємо про життя і вдачу Забіли, але якому надто пощастило віднайти найбільший щодо об'єму твір Забіли, гумористичну казку "Остап і чорт" та віднайти (записану з чийхсь уст на Волині) пісню "Не щибечи, соловейку", положену на музику Глінкою. Новіший історик укр. літератури, пок. Огоновський, не звернув ближчої уваги на Забілу і обмежився короткою згадкою про нього, що являється, власне, зовсім недотепним повторенням деяких дат Петрова.

Тимчасом припадок, що так довго відвертався плечима від бідного "малоросійського поета" 30-х років, усміхнувся йому хоч 30 літ по його смерті. Оце недавно одержали ми від д. Іллі Дуб'янського з Борзни досить грубий зшиток із титулом "Лірична поезія Віктора Олександровича Забіли". Зшиток, на жаль, нового письма, писаний рукою того, невідомого нам ближче д. Дуб'янського, переписаний, скажемо в додатку, досить невправною рукою та неухважно, з численними пропусками слів, а то й цілих рядків тексту. Про його походження пише д. Дуб'янський у своїй передмові ось що: "Вона, ся рукопись, із автографа давно вже у мене валяється, думка така, що поезії Забіли давно всі видрукувані. Переписав я, скажу, не брешучи, у однієї пані сусідки, котра вже давно вмерла, років, мабуть, ізо два назад. Мені було шістнадцять років, як я був у тієї пані і забачив нікчемно згорнуті в трубку якісь предовгі папери. Я далекі спитав:

– Що се таке ?

– Е, се гарні вірші нашого борзенського письменника В.Забіли, що жив у хуторі Савицькім.

"Мені прийшлося попросити у її. Правду сказати, не знаю, чи то була настояща рукопись Забіли, чи копія, бо теє діло було давно, як я її брав, годів із десятик назад. Але ж я їх тоді списав дочиста. Вона, та пані, давала і іншим людям списувати вірші Забіли, а де діла вона їх – невідомо й досі".

Оце й усе, що можемо сказати про сю нову знахідку, а тепер про її зміст. Як звісно, вся відома досі поетична спадщина В.Забіли складається з казки "Остап і чорт", трьох ліричних поезій, друкованих у "Ластівці", а власне "Голуб" (стор. 208), Пісня ("Поуз двір, де живе мила", стор. 221) і "Повіяли вітри буйні" (стор. 243) і з пісеньки "Не щечечи, соловейку", яка друкувалася в нотовім тексті з нотами Глінки і була з чийогось голосу репродукована Петровим (стор. 154). Копія д. Дуб'янського містить у собі всі ті твори, а надто ще 24 невідомі досі, ось у яким порядку: 1. "Соловейко" (варіант пісні "Не щечечи, соловейку"). 2. Голуб. 3. Вітер. 4. Човник. 5. Коханья. 6. Думка до себе. 7. До коня. 8. Сорока. 9. Осінній вітер. 10. До невірної (теж, що без титулу було в "Ластівці" інс. "Повіяли вітри буйні"). 11. Три речення по-московськи. 12 "Весілля". 13. "Остап і чорт". 14. "Споминки". 15. "Оттак усе в світі". 16. "Палій". 17. "Туга серця". 18. "Пугач". 19. "До милої". 20. "Думка". 21. "Бодяк". 22. "Сирота". 23. "Вечоріє". 24. "Розлука". 25. "Безщасний". 26. "Грицько і Маруся". 27. "На той світ до батька". 28. "До батька". 29. "Пісня" (в двох варіантах, із яких другий записаний д. Дуб'янським із музикою з чийогось співу). 30. "Не щечечи, соловейку" (варіант вірша "Соловейко", ч. I), списаний (з музикою Глінки) з нотового видання. Додам іще, що над першою поезією сеї збірки нема спеціального титулу, а стоїть тільки (може, через неввагу копіста) титул "Співи крізь сльози", який я вважаю загальним титулом у сеї збірці.

Роздивімося, що дають нам ті вірші для пізнання життя і поетичної вдачі їх автора. З вірша "На той світ до батька" бачимо, що батько відумер нашого поета в дитинстві, коли йому було всього рік від роду. З віршів "До коня" та "Споминка" бачимо, що автор провів свою молодість у військовій службі, в гусарськім полку. Життя в таких полках саме в тім часі (20-ті і 30-ті роки ХІХ в.) чудово змалював Л.Толстой у своїм нарисі "Два гусара"; у віршах Забіли маємо причинки до того самого малюнка, згадки про вояцькі гулянки, про забави з циганами, про любовці та кінські перегони і т. і. А потім головний, фатальний факт у його житті, факт, що стався його трагедією і zarazом джерелом усеї його поезії; вернувши на Україну, поет закохався в якійсь панночці, добився її взаємності, та швидко потім зазнав гіркого розчарування: сім'я панночки, – як бачимо з вірша "Кохання", сім'я якогось українського панка середньої руки, – згордувала худобахолком Забілою, властителем маленького хутора, в яким надто хазяйство мусило

бути досить убоге та занедбане; сам жених мусив винести зі свого полкового життя не дуже добру славу; злі язики вже тоді називали його п'яницею та безумним, – і панночку підмовлено відказати йому і вийти заміж за якогось багатшого пана. Се розбило відразу всі надії, зламало всю життєву енергію Забіли, зробило його духовним калікою на ціле життя. Вихований під жіночою опікою, без ширшої освіти, крім спеціально гусарської, притім із вродженою чутливістю і м'якістю натури в злуці з панськими життєвими привычками, він раптом опинився мов на льоду, безпомічний, без мети й енергії до дальшого життя. Правда, його скромна життєва драма, яка у тисячів подібних до нього минає без поважніших наслідків, мов весняна буря, збудила в його душі вроджений йому дар пісень. Роздивляючися в тих віршах, які маємо перед собою, можемо сказати, що сей його дар розбудився вповні аж по катастрофі, що постигла Забілу; з раньшого часу, коли він іще надіявся успішного полагодження своїх відносин до коханої дівчини, маємо, здається, лиш один вірш "До милої", повний безмежної ніжності та закінчений висловом непохитної надії:

Ой як вірно мене любиш,
Будем жить з тобою
Цілий вік, моє серденько,
Як риба з водою.

Деякі вірші можна притулити до часу, коли авторова певність щодо успішного кінця його любові була вже захитана, заволокалася хмарою меланхолії, але ще прояснювалася надією; до таких віршів належить пісня "До соловейка", скомпонована Глінкою (тут автор тужить до дівчини, яку ще називає "своєю"), хоча остання строфа її в тім варіанті, що в нашій збірці, стоїть на першій місці, надихана вже повною безнадійністю і буде, мабуть, пізнішим додатком, далі вірш "Голуб", у якому автор, хоч опанований уже тугою, все-таки силкується не піддатися їй, надіючись іще, що ожениється і буде мати діти, а надмірна туга могла б підкопати його здоров'я. Вірш "Кохання" малює нам із тонким гумором і автоіронізованням сцену розмови автора з милою – може, останню сцену, на якій урвалися їх зносини. Автор іще немов не вірить, ще може іронізувати, ще не зміряв усеї глибини тої безодні, в яку має його віпхнути повний розрив із милою. Сей dokonується словами панни, переказаними йому кимось постороннім:

"Нехай не жде, нехай не жде,
Годі сдодіваться,

Щоб, як голуб з голубкою,
Так поцілуваться".
(*"Розлука"*)

Два останні рядки, то вже авторові, але два перші, очевидно, передають слова панни. Не сміла сказати їх йому до очей. І тут починається з його боку важкий ряд докорів, обурення на її невірність ("До невірної"), яке доходить аж до лапідарної лайки "По-московськи", а потім довгим ланцюгом тягнуться важкі стогнання, нарікання та плачі, повні безнадійності, немужеські, монотонні, що роблять іноді немиле враження, та ані на хвилю не дозволяють забути, що перед нами не актор, який грає вивчену меланхолійну роль, а дійсна, жива, нещаслива та безсила людина, яка в хвилях наболілого горя висловлює те горе, як уміє, висловлює сама для себе, щоб не одуріти, не дбаючи зовсім про те, чи комусь ті виливи та жалі подобаються, або й ні. Ся повна безпретензійність і примітивність його ліричних виливів і творить головну частину їх вартості, робить їх "людським документом", який не перестане промовляти до людей зрозумілою їм мовою ще й тоді, коли будуть забуті многі артистичніші, блискучіші та ефектовніші, але менше сердечні писання.

Не треба, зрештою, уявляти собі Віктора Забілу по тій його сердечній катастрофі відлюдком, сентиментальним трубадуром або рицарем із Тоггенбурга, що весь вік те тільки й робить, що роздумує про свою милу. Не таке було в тих часах панське життя, навіть життя такого немаючого панка, як Забіла. Ще в 1838 р., отже десь безпосередньо по катастрофі, Глінка малює нам його, як чоловіка дуже товариського і веселого в товаристві. Він був частим гостем у Тарновського в Качанівці. "Этот Забила, – пише Глінка, – был необыкновенный мастер изображать в лицах; в особенности хорошо представлял слепцов. Первый скрипач Калинич однажды был приведен от такого представления в столь сильный восторг, что воскликнул:

– Это, судар мой, волшебство, совершенный антик!"

Далі оповідає Глінка, як сам Тарновський закінчував їх товариські забави та розмови перед північчю, та вони, гості, збиралися в Глінчиній квартирі в оранжереї, особливо Маркевич, Скоропадський, Забіла і Штернберг. Тут ішла гра на інструментах та співи, де мішалися російські та українські пісні, Забіла знов представляв різні особи, та велися дружні розмови іноді до третьої або четвертої години по півночі. Ті сцени повторялися часто, і Штернберг удачно відрисовував їх, особливо ж вірно підхопив Забілу. (Петров, *op. cit.*, 149). Очевидно, Забіла не допускав нікого до таємного світу своєї душі і старався шумом та гомоном товариської забави

заглушити своє горе та закрити перед собою самоту, яка ждала на нього в його домашнім куті. Се, мабуть, так і лишилося за ним надалі, бо значно молодший проф. А.Котляревський десь у 70-х роках оповідав Петрову, що Забіла, тоді вже покійник, "був нещасливий у своїм родиннім житті і задля того був великий недурень випити" (Петров, 152).

Коли могла статися та катастрофа життя нашого поета? Відповідь на се питання дасть нам zarazом відповідь на питання про те, коли більше-менше почалася і як довго тягла та доба його поетичної творчості, якій завдячуємо оці вірші. Самі вірші, бодай у копії д. Дуб'янського, не мають ніде ніякої дати. Отже, тут вихідною точкою може нам послужити той факт, що три вірші Забіли, а власне "Голуб", "Пісня" і вірш без титулу, що починається словами "Повіяли вітри буйні" (у нашій збірці він має титул "Оттак усе в світі") були 1841 р. надруковані в "Ластівці" Гребінки. Коли зважити клопоти, які мав Гребінка з цензурою, поки міг провести се видання, мусимо допустити, що ті вірші в р. 1840 були в його руках. І що ж говорять нам ті вірші? Коли з "Голуба" і з "Пісні" не можна ще вчитати нічого рішучого, то вірш "Повіяли вітри буйні" з усякою рішучістю показує, що катастрофа для Забіли вже була фактом минулим у часі написання вірша; автор жалується тут, що його

Розлучили з дівчиною,
Котру я кохаю.

Сей факт мусив минути вже досить давно, горе поета уляглося уже настільки, що він не нарікає на свою колишню милу, а лише на інших людей, яким вона мусила улягти:

Да не вітри, люди злії
Мені се зробили:
Самі мене звели з нею,
Самі й розлучили.

Та ми можемо піти ще крок далі. Із цитованих уже споминів Глінки знаємо, що в р. 1838 Глінка з уст Забіли чув і положив на музику вірші "Не щибечи, соловейку" і "Гуде вітер вельми в полі" (в нашому вірші він має титул "Вітер"). Отже і сей вірш, як бачимо з його змісту, писаний вже по катастрофі, надиханий розпукою і безнадійністю. Тут враження факту ще свіже, поет не рефлектує, не важить і не мірить свого горя, а тільки шукає найсильніших поетичних образів і порівнянь, щоб пластично висловити його. Значить, не помилимося, припускаючи, що катастрофа скоїлася з

ним не дуже довго перед тим, поки його пізнав Глінка, отже в 1837 або й самим 1838 році. А коли зіставимо з сим факт надрукування деяких віршів у "Ластівці" і початок вірша "Споминки", писаного також десь незабаром по розриві, де кажеться:

Два вже літа скоро пройдуть,
Як я закохався,

і далі в тому ж вірші:

Годів два назад, не більше,
І я був моторний:
Шабля з боку, кінь гусарський,
Що, як в'юн, проворний, –

то можемо вивести з того такі висновки, що десь у р. 1836 Забіла виступив із військової служби, може навіть наслідком закохання та порад тих людей, які раjali йому панну, – що їх зносини тяглися мало не два роки і скінчилися виходом панни за іншого замож, і що той час з 1836 до 1839 або 1840 і був добою поетичної творчості В. Забіли, якій завдячуємо оцю збірку поезій. Чи всю збірку? Хоч із деяким ваганням, а таки я схиляюся до думки, що всю. Наводить мене на се ось яка обставина. По всякій правдоподібності маємо тут перед собою не випадковий збірничок віршів, зроблений якоюсь приятельською рукою з літературної спадщини поета, але композицію самого поета, і то зроблену не при кінці життя, але десь на початку 40-х років. За сим промовляє і спільний титул віршів "Співи крізь сльози", який у копії д. Дуб'янського стоїть вправді лише над першим віршиком, хоча сей віршик у друкованих виданнях має свій окремий і далеко відповідніший титул "До соловейка" (я лишив сей титул при друкуванні варіанті (ч. 30), а першому стихові для невеличкого відрізнєння дав титул "Соловейко"). Та, головнo, промовляє за давність редакції сеї збірки те, що вона не обіймає всіх Забілиних поезій, а власне тих, що були писані в 40-х роках. Щоправда, ми не знаємо, чи багато їх було, але з принагідної згадки д. Білозерського знаємо, що Забіла, мабуть, під свіжим враженням своєї знайомості з Шевченком десь у 1845 чи 1846 р. написав віршами гумористичне посланіє "До Тараса", якого в нашій збірці не маємо. Виходило би з сього, що збірка "Співи крізь сльози" мусила бути готова швидше. Не зовсім вірною була б думка, що Забіла міг зложити її й пізніше, та виключити з неї такі вірші, що не підходили під її головний титул; адже маємо тут гумористичний вірш "Остап і чорт", який також не підходить під сей титул; можна би виключити з-під нього і одну пробу

історичної поеми "Палій"; та, видно, автор бажав у тій збірочці зберегти всі свої віршування, які мав у тім часі готові. Чи всміхнулася йому на хвилю думка – бачити ті свої твори в друку, чи зложив сю збірку на просьбу якого приятеля або якої приятельки? – Невідомо. Такий думці про вчасне зложення Забілиної збірки не перечить і той факт, що деякі вірші, а спеціально "Остап і чорт", дійшли до нас у відмінних, сказати б так, редакціях. Д.Петров не подав ніякої звістки про оригінал, із якого надрукував свій текст; правдоподібно, се не був автограф Забіли; можливо, зрештою, що й сам Забіла, складаючи свою збірку, вигладжував та виправляв свої вірші, які вже перед тим, у менше обробленій формі, дехто переписав собі від нього і пустив у курс.

У р. 1856 пізніший київський професор Ол.Котляревський, пишучи в додатку до "Московских ведомостей" свої "Литературные заметки" про українське письменство (вони не передруковані по смерті автора в академічному виданню його "Сочинений"), схарактеризував поезію "талановитого" Забіли як наслідування Шевченка. На підставі того, що виложено вище, а також на підставі порівняння Забілиних віршів із Шевченковими, для якого тепер маємо досить багатий матеріал, можемо сказати зовсім напевно, що по крайній мірі щодо оцеї збірки суд Котляревського зовсім невірний; Забілині вірші були написані ще перед виходом першого "Кобзаря". Чи було яке наслідування Шевченка в його пізніших, невідомих нам віршах, сього не знаємо так само, як не знав, мабуть, і Котляревський. Так само не має за собою підстави думка того ж Котляревського про вплив на Забілу поезій А.Метлинського. Коли який вплив видно в тих віршах, то се хіба вплив того самого джерела, з якого черпали і Шевченко і Метлинський, вплив укр. народної пісні, пор., прим. початок вірша "До милої":

Поуз двір, де живе мила,
Я проїхав двічі,
Да не бачив голубоньки
Ні разу у вічі, –

і народну пісню:

Ой ішов я по вулиці двічі,
Не бачив я Марусеньки в вічі.

Зрештою поезія Забіли така проста, нештучна, декуди примітивна, його думки, образи, стилістичні звороти виявляють так мало якоїсь літературної школи, що думка – дошукуватися тут яких літературних ремінісценцій являється мені зовсім зайвою. Можна добачити декуди відгуки популярних тоді на Україні романсів, прим., Котляревського "Віють

вітри, віють буйні"; декуди, прим., у гумористичних оповіданнях "Остап і чорт" та "Весілля", можна бачити покривність тону і колориту з "Вовкулакою" Александрова, але тут знов вириває питання, що було написано швидше, "Вовкулака", чи вірші Забіли, і чи знав котрий із тих авторів про другого?

Коли вже мова про порівнювання Забіли з Шевченком, то, на мою думку, годі придумати щось інструктивнішого, як порівняння Забілиного "Палія" – не вже з "Чернецем", але з найстаршими історичними поемами Шевченка. Як несміло, наївно, по-школярськи порушується на тім полі Забіла, як блідо рисує свою фігуру, як боязко стоїть на непевнім ґрунті традиції! Запорожці, Палій, Мазепа, все те для нього якісь мглисті образи. Погляньте натомість на Шевченкового "Підкову", на "Тарасову ніч"! Скільки там життя, скільки пластики! Як виразно сей "неодукований сіряк" бачить тих давніх людей, як живо відчуває їх тайні думки, як інтимно він "зрісся з ними", які пишні образи їх діл і появ розточує перед нами! А не забуваймо, що Забіла належав до близьких знайомих історика Маркевича, а Шевченко – де в бога святого він учився тої української історії?

До кого найближче підходить Забіла складом свого таланту, м'якістю своєї вдачі та й, нарешті, своєю безталанною долею, так се, *mutatis mutandis*, до Степана Руданського. Можна не без підстави вважати Забілу попередником Руданського спеціально в поетичнім оброблюванні народних казок та оповідань. Забіла, може, під деяким впливом Боровиковського, а може, й з власного почину, впадає відразу в ту злегка гумористичну і подекуди ліричну манеру, яку потім до правдивого віртуозівства допровадив Руданський у своїх "Світових байках" та "Співомовках"; ся манера значно різниться від того способу переповідання народних епічних тем, який панує у Гулака-Артемовського та Бодяньського, і маркує немов перехід від тих перших орачів до свободної та суто ліричної музи Шевченка.

Сяк чи так, а в віршах Забіли маємо цінний причинок до історії нашого письменства в часі, коли воно без вироблених іще провідних ідей, інстинктивно і самосівно ставило перші кроки. Спасибі д. Дуб'янському, що урятував від затрати сю цінну пам'ятку. Бажалось би, щоб і інші щирі душі пошанували інші розтрушені пам'ятки нашого духовного життя давніших часів і в тім числі щоб віднайшлися та стали відомі загалові ще й інші, досі невідомі твори Віктора Забіли.

Франко І. Твори: В 20 т. – Т. 17. – К., 1955. – С. 427–435.

Вперше надрукована в журналі: Літературно-науковий вісник. – 1906. – Т. XXXIII, кн. 3. – С. 397–406.

До біографії та характеристики В.Забіли

Вже по написанні моєї студійки про Забілу згадав я про причинки до його біографії, подані д. М.Комаром у "Киевской старине", 1886 р., книжка за вересень, п. з. "К биографии В.Н.Забелы" (стор. 171–176), а д. М.Мочульський звернув мою увагу на деякі причинки, опубліковані тим же шан. письменником у "Зорі" 1891 р. (ненадруковані байки В.Н.Забіли, стор. 416 і 437–38). Той же д. Комар опублікував у "Киевской старине" 1888 р. кн. за цвітень ще одно "Неизданное стихотворение В.Н.Забилы" (стор. 15–18). Надто надруковано було в "Зорі" 1894 р. невідомо ким присланий вірш Забіли "Човник" (стор. 393), ідентичний з тим, що поміщений у нас під ч. 4. У річнику 1893 надрукував д. Василь Лукич статейку "В.Забіла і його жартобливе "послання" до Шевченка" (стор. 102–103), до якої додано й текст посланій, присланий д. Лукичу д. В.Овсієнком із Семенівки, Чернігівської губ. У своїй статті д. Лукич використав усю відому до того часу літературу про Забілу, головню ж статті Комара та принагідні відзиви Куліша; про сімейну драму Забіли тут нема нічого; ширше розказано про зносини Забіли з Шевченком, хоча й допущено помилку, що Шевченко, "вернувши із зсылки, переслав Забілі свої "Гайдамаки" з власноручною допискою і відвідував його" (стор. 103). По Шевченковім повороті з заслання не вийшло жодне окреме видання "Гайдамаків", а факт посилки Шевченком Забілі сеї поеми належить до часу першої появи "Гайдамаків", отже до 1841 р. (пор. Петров, "Очерки", 309). Так само невірню те, буцімто Шевченко по повороті з заслання міг відвідати Забілу; знаємо, що в тім часі (1859) Шевченко коротко був на Україні, жив переважно в Києві і лиш раз відвідав свою рідню на правім березі Дніпра, де й був арештований; до Борзни йому було зовсім не по дорозі. Нарешті, в річнику 1891 подав д. Комар знайдені між паперами д. Носа "дві байки" Забіли, а власне "Будяк" (стор. 416 – ідентичний з поміщеним у нас під ч. 21) і "Семенова кобила" (стор. 437–438). В тім же 1894 річнику "Зорі" подала пані Наталка Полтавка статейку "Роман Віктора Забіли. З оповідань моєї матері" (стор. 405).

Хоча я, пишучи свій нарис у попередній книжці "ЛНВ", не мав наміру вичерпати весь відомий мені матеріал про Забілу, а бажав, головню, видобути з нововіднайдених віршів Забіли їх автобіографічні свідоцтва про автора, то все-таки ті матеріали дають дещо цікаве для доповнення накресленого мною малюнка, і для того подаю тут для повноти все важніше з них.

Статейка д. Комара "К биографии В.Н.Забелы", крім загальної характеристики та деяких анекдотів, важна, головню, тим, що подає назву милої